

O gal nereikia? Atsakymas viliojančią idėją viduryje žiemos didinti šilumos kainas pasiūliusiam Žygmantui Mauricui

Viešosios nuomonės formuotojas Žygmantas Mauricas vėl prikėlė daug kartų girdėtą siūlymą - panaikinti PVM lengvatą gyventojams, centralizuotai apsirūpinantiems šiluma ir karštu vandeniu. Taigi, siūlo kiekvieną mėnesį kiekvienam gyventojui išlaidas šildymui padidinti 12 %.

Teigiama, kad ši lengvata socialiai neteisinga, nes „*Daugiausia naudos iš PVM lengvatos šildymui gauna pasiturintys šalies gyventojai. Juk kuo daugiau turi nekilnojamojo turto, tuo daugiau suvartoji šilumos ir, atitinkamai, gauni daugiau lengvatos. Tad ši lengvata yra naudingiausia daugiausiai nekilnojamojo turto turintiems, arba, kitaip tariant, - turtingiausiems šalies žmonėms.*“

Nežinau, kuo remiantis analitikas taip teigia, bet turtingiausi Lietuvos žmonės, jeigu ir gyvena daugiabučiuose, tai paprastai taupiuose naujos statybos ar renovuotose, kur šildymo sąskaitos mažos ir atitinkamai PVM lengvata sudaro nereikšmingą dalį. Jei investuotojas savo turimus butus nuomoja, **tai komunalines paslaugas, taip pat ir šildymo, apmoka tiesiogiai nuomininkai**, tai yra žmonės, kurie negali įsigyti nuosavo būsto. Tad PVM lengvata palengvina jų, o ne turto savininkų, gyvenimą ir padeda taupyti.

Teigiama, kad patys skurdžiausi gyventojai PVM lengvatos išvis negauna - ne todėl, kad jie neturi jokio nekilnojamojo turto, bet dėl to, kad jie, deja, dažnai apskritai neišgali susimokėti už šildymo paslaugas, todėl negali šia lengvata pasinaudoti. 2019 metais 94 tūkstančiai nepasiturinčių šalies gyventojų naudojami būsto šildymo išlaidų kompensacijomis (2012 metais tokių asmenų buvo net 170 tūkstančių). Tačiau nepaminėta, kad **ši kompensacija taikoma tik minimaliai šildomo ploto normai vienam asmeniui** (vienišiui - 50 m², šeimai - 38 m² pirmam šeimos nariui, 12 m² antram šeimos nariui, 10 m² trečiam ir kiekvienam paskesniui bendrai gyvenančiam asmeniui). Tai reiškia, kad už plotą, viršijantį minimalų dydį, už bendrojo naudojimo patalpų šildymą ir pan, kompensacijos neskiriamos.

Didelė dalis pensininkų, jaunos šeimos su mažais vaikais į kompensacijas negali pretenduoti, nepasiturintiems gyventojams kompensuojama tik būsto šildymo išlaidų dalis, viršijanti 10 procentų skirtumo tarp šeimos pajamų ir valstybės remiamų pajamų šeimai dydžio. Žiemos mėnesiais tokioje situacijoje atsiduria ne vienas namų ūkis. Svarbu suprasti ir tai, kad **sumažintas PVM reiškia, kad ir kompensacijų socialiai remtiniams gyventojams atitinkamai mažiau išmokėti reikia**. Vėlgi, tai to pačios viešosios išlaidos.

Teigiama, kad šios lengvatos trūkumas yra tai, kad ji neskatina gyventojų taupiai vartoti šilumos energijos, nes kuo daugiau suvartoji šilumos, tuo daugiau gauni lengvatos. Apie 80 % gyventojų Lietuvos miestuose gyvena sovietinės statybos daugiabučiuose, kur šildymo sistemos kolektyvinės, o **bendraturčiai sunkiai priima kolektyvinius sprendimus** (net ir

O gal nereikia? Atsakymas viliojančią idėją viduryje žiemos didinti šilumos kainas pasiūliusiam Žygmantui Mauricui

tuomet, kai šiluma buvo dvigubai brangesnė). Bendraturčiai nesusitaria nei dėl taupymo priemonių, nei dėl šildymo individualaus reguliavimo. Gyventojai pradeda problemas spręsti atskirai, dažnai, kaimynų šildymo sąskaita. Pastatų renovacijos tempai apgailėtini, o „mažoji“ renovacija net neprasidėjo. Trečdalis Lietuvos gyventojų skundžiasi šildymo neprieinamumu („Eurostat“ apklausos duomenys), o tai antras didžiausias nepatenkintų kiekis tarp ES valstybių.

Didžiausios šildymo sąskaitos, kur daugiausiai suvartojama šilumos – prasčiausios būklės bendrabučio tipo pastatuose, kurie vargu ar kada apsispręs renovuotis. Tad galima vėl branginti šildymą, bet renovacija nuo to mažai paspartės. Patirtis rodo, kad renovacija Lietuvoje ryškiai paspartėjo, kai į jos organizavimą aktyviau įsijungė valstybė ir savivaldybės. Taigi, energijos taupymą aktyvina veiksminga ir kokybiška renovacijos organizacija, bet ne aukštos šilumos kainos – tuo buvo progos įsitikinti praktiškai. Valstybė taip pat turi prisiimti atsakomybę už daugiabučių prastą administravimą

Teigiama, kad ši lengvata nėra sąžininga prie centrinio šildymo neprisijungusių ir autonominiu būdu besišildančių gyventojų atžvilgiu. Juk jeigu tai yra lengvata šildymui bendrąja prasme, ji taip pat turėtų būti taikoma tiems, kurie šildosi malkomis, dujomis, elektra, geoterminiu šildymu ar kitais būdais... Pagrindinis skirtumas tarp centralizuoto ir autonominio šildymo yra (ne)galimybė reguliuoti šildymą pagal savo poreikius ir galimybes. Deja, bet sovietinio tipo pastatuose šildymo sistemos daugumoje atvejų vis dar kolektyvinės, nes individualaus reguliavimo technologijos diegiamos labai lėtai. Didelė dalis žmonių šiuose pastatuose yra savotiški „istorinio“ palikimo įkaltai. **Šildymo sąskaitos nepriklauso nei nuo atskiro vartotojo poreikių, nei nuo ekonominių galimybių**, skirtingai negu autonominio šildymo būstuose. Tad PVM lengvatinis tarifas – palengvinimas ir „savotiška“ valstybės kompensacija už tai, kad negali savo piliečiams pasiūlyti pragyvenimo sąlygų pagal jų galimybes ir norus.

